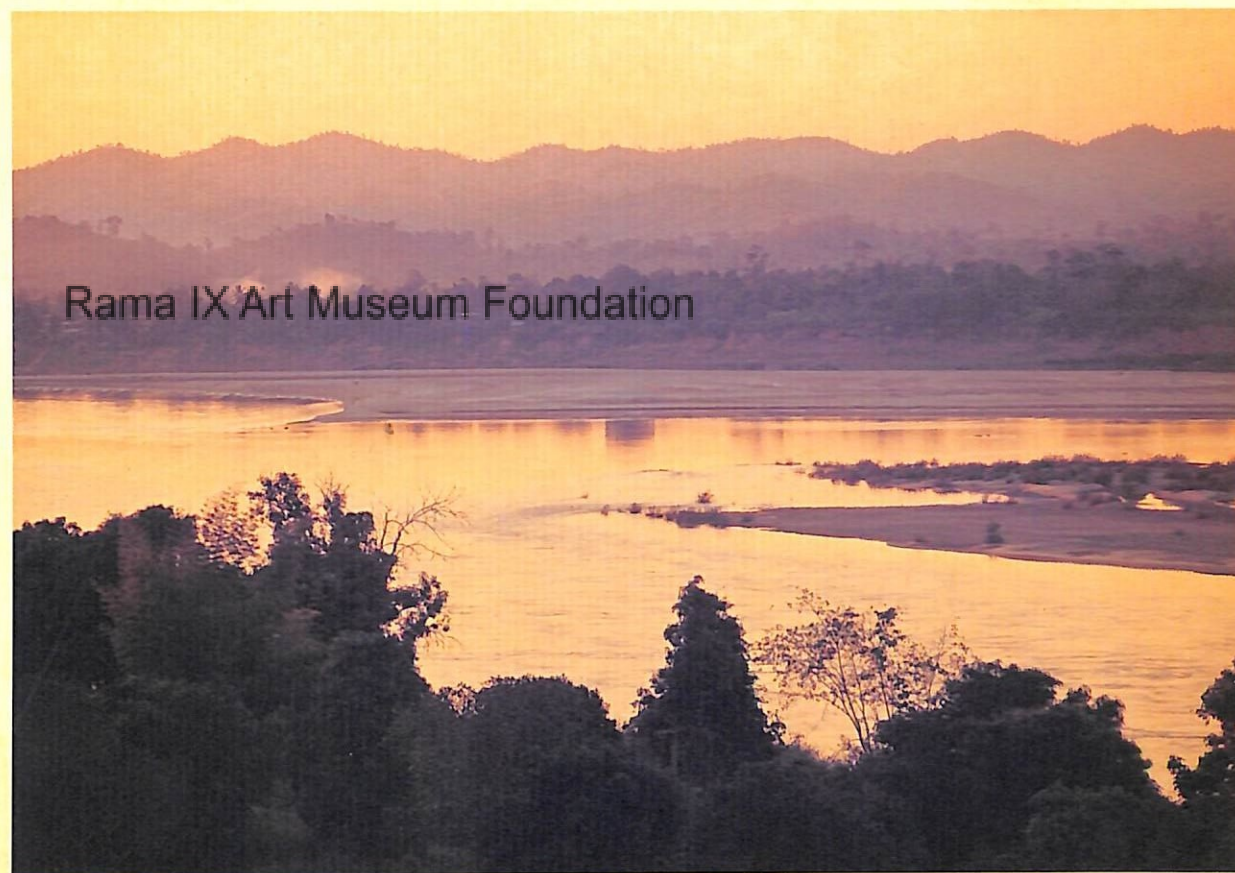

DAS LIED บทเพลงในเวลา

สมบูรณ์ หอมเทียนทอง
SOMBOON HORMTIENTONG

Rama IX Art Museum Foundation

DAS LIED บทเพลงในเวลา
Rama IX Art Museum Foundation

หอศิลป์แห่งชาติ ถนนเจ้าฟ้า กรุงเทพฯ
THE NATIONAL GALLERY CHAOFA ROAD BANGKOK

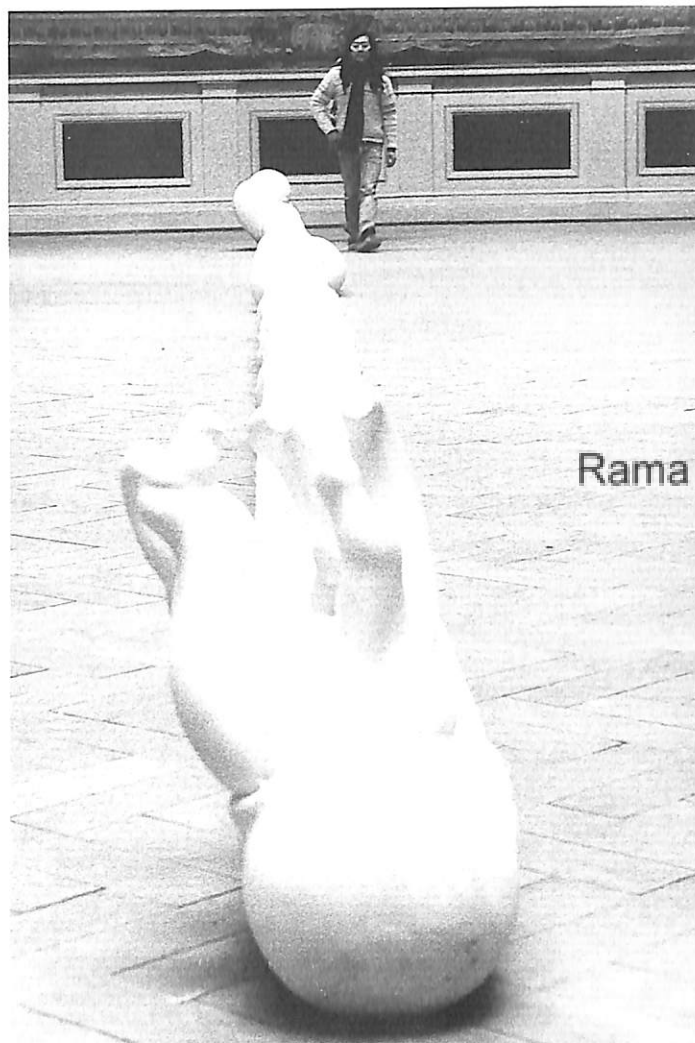
7 มีนาคม - 27 เมษายน 2540
7 MARCH - 27 APRIL 1997

ขอขอบคุณ

2

สู่จิตร “DAS LIED บทเพลงในเวลา” เกิดขึ้นเป็นผลสำเร็จ
โดยได้รับทุนสนับสนุนและผู้ร่วมช่วยเหลือประสานงานใน
ด้านต่าง ๆ ที่ช่วยให้โครงการครั้งนี้เกิดขึ้น ผมขอขอบคุณ
ดร.จักรกฤษณ์ บุรณสัมฤทธิ์ คุณกอบกาญจน์ วัฒนวรางกูร
คุณSiegfried Schmohl คุณMartin Schalbruch คุณEva
คุณวิณนารถ พันธุ์วุฒิ คุณอุไร สิงห์ไพบูลย์พร คุณฉวี
คุณพาวิณ หอมสุวรรณ คุณจรัส หอมเทียนทอง คุณบัญชา
ชินโน คุณเรณูกา จุลนิพัฒน์ คุณตัง คุณนิตยา กนกมงคล
คุณสมลักษณ์ เจริญพจน์ และอีกหลาย ๆ ท่านที่มีได้เอื้อนนาม

Rama IX Art Museum Foundation

เสียงกบ เขียด แมลง ร้องดังอื้ออึงเป็นดนตรีกลางคืนที่ริมตลิ่งแม่น้ำโขง
อ.เชียงคาน ลมพัดแผ่วๆ สัมผัสสร้างให้รู้สึกเย็นสบาย บรรยากาศรอบบริเวณเต็ม
ด้วยความสงบ

วันนี้ เป็นวันคริสมาส วันสำคัญวันหนึ่งของคนยุโรป วันแห่งศาสนา วัน
ของครอบครัว วันที่โดดเดี้ยวของผู้ไร้ญาติ วันที่เด็กๆ มีความสุขได้รับของขวัญ
จากพ่อแม่และญาติ วันที่เด็กน้อยจะไม่อยากนอน ด้วยมีของเล่นใหม่ๆ ทำให้คิดถึง
ลูกในยามนั้น ถนน ทางเดินดูว่างเปล่าแทบไร้ผู้คน มีหิมะปกคลุมจนดูสว่างใน
ความมืดสลัว และอากาศที่หนาวเย็น เวลากว่า 23 ปี ที่ได้อาศัยในภูมิภาคนี้

ทำให้ผมรู้สึกดีบรรยากาศวันนี้ วันที่ผมจะบันทึกเหตุการณ์เข้าสู่ความทรงจำได้
แม่นยำ บางวันของวันนี้ ผมมีความสุขกับครอบครัว ภรรยาจัดทำต้นคริสมาส ใน
บ้านพักดูได้บรรยากาศ เห็นลูกน้อยตามหาของขวัญที่ได้จัดซุกซ่อนไว้ในที่ต่างๆ ให้
เขาค้นหา บางปีฉลองกับเพื่อนสนิท บางปีกลับบ้านที่เมืองไทย เดินเล่นอยู่ที่
ชายหาดทะเลภาคใต้ ฟังเสียงคลื่นที่ซัดเข้าฝั่งดังเป็นระลอก มองออกไปสุดสายตา
ที่ท้องทะเล เห็นแต่ความกว้างเว้งว่างในความมืด บางปีอยู่ที่ภาคเหนือหรือสัมผัส
กับบรรยากาศของภาคอีสาน บางปีอยู่โดดเดี่ยวเดินลุยหิมะที่ MUNICH บางปีคิดถึง
บ้านคิดถึงแม่ พี่น้อง แต่ไม่มีเงินแม้เพียงค่าเครื่องบินกลับบ้าน ไม่ว่าจะมีความรู้สึก
อย่างไร ไม่ว่าต้องทำงานตั้งกรรมกรที่งานหนักมาตลอดสิบกว่าปี เพื่อเรียนและทำงาน
ของตน ผมไม่เคยคิดเดินทางกลับบ้านอย่างถาวร ด้วยภาระงานของผมที่นี้ยังไม่เสร็จ

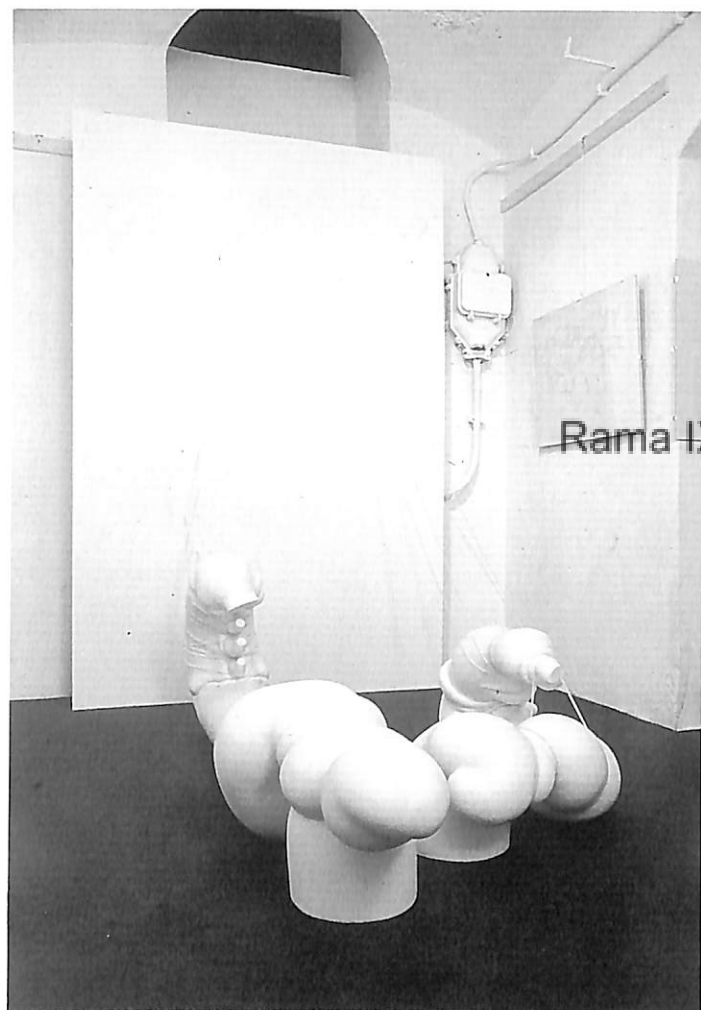
วันนี้ผมอยู่ที่นี้ นั่งเขียนบันทึกที่ระเบียงบ้านพักริมโขง อยู่กับความเงียบ
โดดเดี่ยวที่รู้จักดี มองไปที่แม่น้ำโขงเห็นความมืดมิดดวงไฟฟ้าเป็นจุดๆ ไม่มาก อยู่ลึบ

สายตาที่ฝั่งลาว นอกนั้นเป็นความเจ็บมีเพียงกบ เขียด แมลงกลางคืนส่งเสียงร้อง ทำให้ความรู้สึกล่องลอยไปกับบทเพลงธรรมชาติ

ผมมาที่นี่ ดูการก่อสร้างตัวอาคาร เพื่อเป็นที่ทำงานและอยู่อาศัยแห่งใหม่ หลายปีที่ผ่านมา ได้ซื้อผืนดินที่ริมโขงแห่งหนึ่ง และเดินทางมาบ่อยครั้งเพื่อให้เวลาตน ศึกษาทำความเข้าใจกับสถานที่แห่งนี้ กระทั่งมีความมั่นใจและรู้สึกถูกกับอุปนิสัย ปี ค.ศ. 1995 คุณ VALENTIN SÖLDNER สถาปนิกชาวเยอรมนี ผู้อำนวยการควบคุมตึกสูงของเมือง MUNICH เป็นผู้ใหญ่ที่ผมให้ความเคารพและรู้จักดี ช่วยกรุณาออกแบบ บ้านและ STUDIO ที่กำลังก่อสร้างที่นี่ ได้บอกจุดประสงค์การใช้งานของตัวอาคาร และมอบหนังสือการก่อสร้างบ้านไทยในภูมิภาคนี้ให้เขาศึกษาเพื่อทำความเข้าใจ สองเดือนต่อมาผมก็ได้รับแบบของตัวอาคาร ขาดเพียงรายละเอียดว่าจะก่อสร้างอย่างไร ผมมอบผลงานศิลปกรรมให้เขาหนึ่งชิ้นที่เขาชอบเป็นข้อตกลงระหว่างเพื่อนด้วยความชอบคุณเป็นอย่างสูง พอใจกับแบบที่เขาได้วางโครงสร้างเป็นอย่างดี และนำแบบแปลนนี้กลับกรุงเทพฯ เพื่อจะดำเนินการต่อไป คุณอดิศักดิ์ ชุ่มศิริ เป็นสถาปนิกอยู่ที่กรุงเทพฯ รู้จักกับเขาเมื่อครั้งแสดงผลงาน “เสียงพูดที่ไม่ได้ยิน” โดยบังเอิญ ได้รับงานที่ผมนำมาจาก MUNICH ช่วยกรุณาสานงานนี้ต่อเพื่อให้สิ่งที่ผมตั้งใจได้เกิดเป็นความจริง หลายๆ เดือนต่อมาแบบแปลนเพื่อการก่อสร้างก็ได้รับการเขียนขึ้นจนเป็นผลสำเร็จ ขณะนี้ตัวอาคารที่มีการเตรียมการไว้ล่วงหน้า กำลังจะเกิดเป็นรูปธรรม ในระยะเวลาอีกไม่นาน ผมเฝ้าดูการเติบโตของตัวอาคาร ด้วยความรู้สึกเสมือนว่าผลงานอีกชิ้นหนึ่งกำลังจะเกิด พร้อมกับเรื่องราวใหม่ที่จะตามมา

เวลา 24 ปี ใช้ชีวิตทำงานที่ MUNICH นานและเพียงพอสำหรับประสบการณ์ ผมมีความรู้สึกเหมือนดั่งแก้วน้ำมีน้ำเต็ม ไม่เหลือพื้นที่ให้เต็ม ความรู้สึกนี้ไม่ได้เกิดขึ้นในระยะเวลาที่สั้น แต่ใช้เวลายาวนานที่ค่อยๆ หล่อหลอมจนเกิดเป็นความเข้าใจและทำให้รู้สึกเช่นนี้ การที่ต้องเดินทางจากประเทศที่ตนเกิดไปนาน เมื่อย้อน

Rama IX Art Museum Foundation

กลับสู่บ้านไม่ใช่จะทำให้ความรู้สึกต่าง ๆ ให้สงบลงได้ง่าย ๆ ด้วย มืดตึ๊ดต่าง ๆ ที่สร้างความผูกพัน ทำให้ต้องระลึกถึง ผมมีความเข้าใจอยู่เสมอว่า เมื่อถึงเวลาทุกอย่างจะเปลี่ยนแปลงเอง เป็นคำเตือนให้กับตน ยามที่ต้องอดกลั้น อดทน รอคอย ความเจ็บที่ริมโงงพาความรู้สึกกลับไปสู่ความทรงจำในอดีตและสร้างความรู้สึกที่ท้าทายต่อการเป็นไปที่จะเกิดขึ้น ผมเลือกที่จะอยู่อาศัยเพื่อทำงาน ณ อำเภอเล็ก ๆ ที่นี่ ชอบบรรยากาศที่เรียบง่าย ให้สมาธิต่อการศึกษาค้นคว้าการทำงานได้ดี ให้โอกาสทำความเข้าใจกับวัฒนธรรมของภูมิภาคนี้ได้ใกล้ชิด อีกทั้งเยาวชนในชนบทและใกล้เคียง คงจะมีโอกาสแวะเวียนมาเยี่ยม STUDIO เป็นความตั้งใจที่นอกเหนือจากการค้นคว้าการทำงานของตน

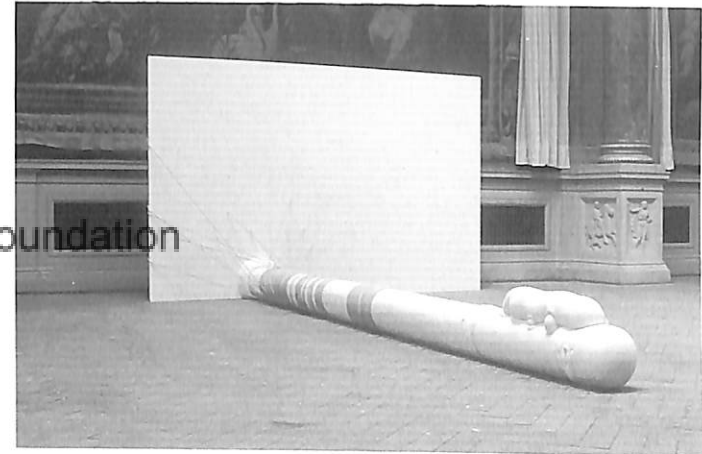
ผลงานที่ยังเหลืออยู่ เดินทางตามผม ซึ่งมาล่วงหน้าโดยทางทะเล มากับตู้ CONTAINER ขนาดใหญ่ เดินทางเดือนกว่า ๆ ก็ถึงกรุงเทพฯ ได้พบกับตู้ CONTAINER นี้ที่ท่าเรือคลองเตย เห็นเขาค้างสุดท้ายเมื่อเขาเดินทางจาก MUNICH รู้สึกดีใจมากที่เขาเดินทางมาโดยสวัสดิภาพ เขาคือเพื่อนสนิทในต่างแดน เมื่อเอกสารและธุรการเป็นไปด้วยความเรียบร้อย มีน้องชายที่ทำด้านบริการส่งออกและนำเข้าของสินค้าต่าง ๆ กับการได้รับการต้อนรับและความเข้าใจของหัวหน้าศุลกากรที่นั่นเป็นอย่างดี ทุกอย่างจึงเป็นไปด้วยความเรียบร้อย เกือบ 22.00 น. ที่จุดนัดพบ ผมก็เดินทางไปกับรถบรรทุกตู้ CONTAINER มุ่งเส้นทางสู่ อ.เชียงคาน อดีตในต่างแดนที่บรรทุกมา ใช้เวลาเดินทางกว่า 12 ชั่วโมง ที่นี่ผมได้เข้าพัก 3 ชั้นจากครูแอ้งไวล่วงหน้า เพื่อรอรับผลงาน เขาจะอยู่ที่นี้ รอคอยตัวอาคารเพื่อเป็นที่พักแห่งใหม่ ผลงานที่ห่อหุ้มด้วยกระดาษกล่องทั้งหมด เมื่อสัมผัสเหมือนจะบอกกับเขาว่า เรามาอยู่ที่นี่และคิดว่าเหมาะสมแล้ว เวลากว่า 2 เดือน ผมใช้ไปกับการห่อหุ้มผลงาน มีเพื่อนมาช่วยเหลือนับครั้ง เมื่อถึงวันบรรจุของเข้าตู้ CONTAINER เพื่อนก็มาช่วยแบกย้ายของเข้าตู้ 8 คน และจัดเลี้ยงส่งผมเมื่อวันเดินทางกลับใกล้

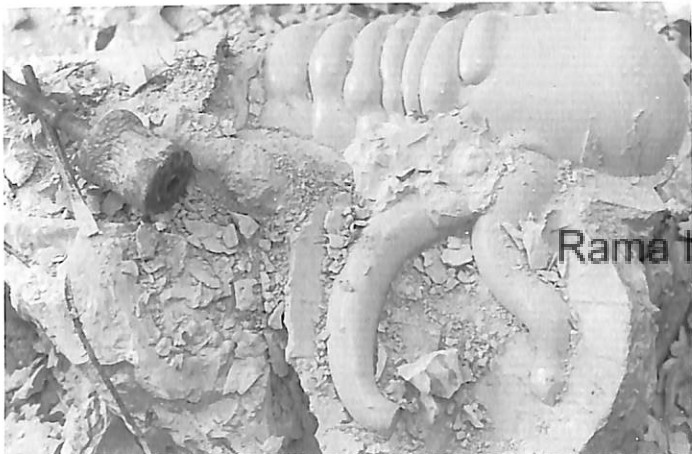
เข้ามา มิตรภาพที่จะไม่ลืมในต่างแดน วันเวลาเดินผ่านในฐานะคนทำงานศิลปะ ผ่านความยากไร้และความรู้สึกต่าง ๆ ไม่เคยเปลี่ยนความตั้งใจที่มีมา วันนี้และ วันนั้นไม่ต่างกันของการทำงาน มีสิ่งเดียวที่เพิ่มเติมคือ เวลาทำให้ชีวิตเข้าใจความมี ชีวิตเพิ่มขึ้น

MUNICH เป็นเสมือนบ้านเกิดหลังที่สอง ให้บทเรียน พบความถูกต้อง ความผิดพลาดที่เกิดขึ้น สอนให้รู้จักความอดทน เวลาที่พิสูจน์ความมั่นคง และจุดมุ่งหมายที่มีมากับวัยค้นหา หล่อหลอมให้มีโอกาสคิดและเป็นเช่นวันนี้ ความรู้สึกที่เสมือนได้เกิดและตายหลายครั้งในร่างนี้ ด้วยความเข้าใจของวัยที่ ต่างกัน เหตุการณ์ได้ให้โอกาสเพื่อเริ่มต้นและเริ่มต้นใหม่หลายครั้ง ที่ทำให้รู้สึก หวันไหวเมื่อคิดถึงเรื่องหนึ่งเรื่องใด หลายครั้งผมต้องเปลี่ยนแปลงตนเอง ลดความ ผิดพลาด เพิ่มความถูกต้องเพื่อจัดระบบของชีวิต ธรรมชาติของเวลาและสังขาร สอนให้ต้องจดจำและตรวจสอบตนเอง รู้สึกขอบคุณสิ่งที่เกิดขึ้น แม้จะเป็นอะไร เป็นความปวดร้าวบนทอนความรู้สึกยามคิดถึง ได้บางสิ่งก็สูญเสียบางสิ่ง ขอขอบคุณ ที่ความเข้าใจยังให้โอกาสที่ผมยังสำนึกได้กับสิ่งที่เกิดขึ้น เวลาทำให้ผมมีความ ละเอียดยิ่งขึ้น มองสิ่งที่เกิดขึ้นด้วยความระมัดระวัง

ภาพเขียนประติมากรรมทุกชิ้นซ่อนเหตุการณ์อยู่ภายใน ส่วนที่ยังมีอยู่ เดินทางกลับสู่บ้าน วันนี้เขายูร์มโขง ที่แปลกถิ่น ผลงานที่เป็นเสมือนเพื่อนสนิทที่ ใกล้ชิด เขาคงไม่ได้คาดคิดว่า เราจะมาอยู่ที่นี่ คำถามที่ไม่ต่างกับที่ผมมี ทำให้ ระลึกถึงวัยค้นหา ไม่เคยคิดเลยว่าจะได้ไปใช้ชีวิตในต่างแดน ด้วยปัจจัยของ ครอบครัวไม่เคยส่อแววให้เห็นโอกาสนี้

ความเจ็บสงบที่ริมโขง พาความรู้สึกย้อนมองดูอดีต ปลดปล่อยทุกอย่าง ให้พัดพาไปกับสายลมเย็นที่พัดมากระทบเพียงแผ่วเบาของฤดูหนาวที่นี่ รู้สึก ผ่อนคลาย ไม่รู้ที่เริ่มและหาปลายทางไม่พบ ดังความฝันในขณะนั้น

Rama IX Art Museum Foundation

เรื่องราวที่ปูเป็นทางยาวเดินมาหยุดที่ริมฝั่งโขง เป็นจุดหยุดพักชั่วคราว เพื่อ
ดูทิศทางที่จะนำไป เมื่อมีโอกาสและการเงินอำนวยให้ล้มความรับผิดชอบของ
เวลาได้ชั่วระยะ ผมจะเดินทางกลับสู่บ้านที่เมืองไทย ที่นี่เป็นที่พักผ่อนเพื่อผ่อนคลาย
เรื่องงาน ความตึงเครียดที่อยู่ในสังคมต่างแดน เพิ่มกำลังสุขภาพจิตให้เข้มแข็ง อยู่
กับความสงบในชนบท ทำความรู้จักกับคนที่ใช้ชีวิตต่าง ๆ การอยู่ในต่างแดนที่
ยาวนาน ทำให้ตนไม่รู้ว่าบ้านเกิดอยู่ที่ใด คำถามนี้อยู่กับตนมาเป็นเวลานาน สร้าง
ความโดดเดี่ยวแม้อยู่บ้านเกิด ความแปลกแยกทางความคิด ประสบการณ์ที่เกิดการ
เปรียบเทียบ ชีวิตที่ใช้ต่างกัน สร้างคำถามให้ต้องทำความเข้าใจบ่อยครั้ง เวลา
เดินผ่านและให้โอกาสกับคำถามที่มี หลายปีผ่านมา ผมได้แวะมาเยี่ยม อ.เชียงคาน
ชอบบรรยากาศที่เรียบง่ายที่นี่ พักริมโขงที่บ้านไม้ซึ่งเป็นโรงแรม ด้วยความชอบจึง
ซื้อผืนดินไว้แห่งหนึ่งที่ริมโขง ไม่มีคำตอบที่ชัดเจนให้กับตน จากวันนั้นทำให้เดินทาง
มาที่เชียงคานบ่อยครั้ง และได้กลายเป็นแรงบันดาลใจให้ผมทำงานวาดเส้น
INSTALLATION ที่ให้ชื่อผลงานว่า “แม่น้ำโขง” มีโอกาสนมัสการหลวงปู่แก้ว ท่าน
จำวัดอยู่ที่นี่ มีอายุกว่า 90 ปี ด้วยอิริยาบถที่สงบเรียบง่ายสรวล ทำให้ผมไปนมัสการ
ท่านบ่อยครั้งเมื่อมาที่นี่ ความสงบที่มองเห็นผ่านสรีระของท่าน ทำให้ผมรู้ว่า ผมยัง
ต้องเดินทางอีกไกล ผมได้ทำงานวาดเส้นขนาดใหญ่หลายชิ้นโดยมีท่านอยู่เบื้องหลัง
ของแรงบันดาลใจ เมื่อครั้งที่ผลงาน INSTALLATION “เสียงพูดที่ไม่ได้ยิน” ซึ่ง
ประกอบด้วยเสาวิหารโบราณ 14 ต้น เมื่อเสร็จสิ้นการแสดงที่กรุงเทพฯ ก็ถูก
บรรทุกเคลื่อนย้ายมาอยู่ที่บ้านใหม่ศาลาเพ็ญ อยู่ห่าง อ.เชียงคาน 17 กิโลเมตร ผม
ได้ปลูกเพิงศาลาเป็นที่พักอาศัยให้เสาไว้ที่นี่ นิมนต์หลวงปู่แก้วพร้อมพระลูกศิษย์
ทำพิธีทางศาสนาเพื่อสวดรับเสา การที่ผมขนย้ายเสาวิหารมาอยู่ที่นี่ล่วงหน้าครั้งนั้น
ย่อมเป็นกลางบอกแล้วว่า สักวันหนึ่ง เมื่อมีโอกาสและความเป็นไปได้พร้อม ผมจะมา
ที่นี่

การได้ทำงานผลงาน “แม่น้ำโขง” และ “เสียงพูดที่ไม่ได้ยิน” โดยเฉพาะผลงาน “เสียงพูดที่ไม่ได้ยิน” ได้สร้างประสบการณ์การทำงานให้ผมเป็นอย่างมาก ตลอดทั้งมีผู้เข้าร่วมช่วยเหลือผลงานชุดนี้เป็นจำนวนมาก สร้างความผูกพันให้เกิดขึ้นในจิตใจของผมหลาย ๆ ด้าน ในที่สุดกลายเป็นอิทธิพลที่ผลักดันให้ผมตัดสินใจเปลี่ยนวิถีชีวิตที่อยู่ต่างแดน เพื่อเดินทางกลับบ้านโดยถาวร หลังจากให้เวลาดูความพร้อมของตนเกือบ 2 ปี การตัดสินใจครั้งนี้มีความสำคัญสำหรับผม เพราะวิถีชีวิตจะเปลี่ยนไป สิ่งที่เกิดขึ้นเป็นความเข้าใจส่วนตัว และคิดว่าได้เลือกทางที่คิดว่าถูกต้องแล้วสำหรับตน คงจะมีสิ่งหนึ่งที่ผมจะระลึกถึงเสมอ คือมิตรภาพของเพื่อน ๆ ที่ MUNICH ผู้มีพระคุณกับผมหลาย ๆ คน ที่ได้ให้ความอารีกับผมเสมอมา ลูกชายที่โตเป็นหนุ่มแล้วคงมีโอกาสพบไม่บ่อยครั้ง และภรรยาที่ร่วมทุกข์สุขมากกว่า 13 ปี

8

บทบันทึกเขียนเพื่อระลึกถึงบางสิ่งที่ผ่านมาในเส้นทางศิลปะของตัวเอง เป็นนิทรรศการครั้งนี้คือ บทบันทึกเหตุการณ์ขณะหนึ่งของคนทำงาน เป็นการต้อนรับผลงานของตนกลับบ้าน ผมหวังว่าผู้ชมคงจะได้รับสาระบ้างจากงานนิทรรศการ “DAS LIED บทเพลงในเวลา”

สมบูรณ์ หอมเทียนทอง

